

**Baker
McKenzie.**

Ansvarsfrågor för styrelse och
VD – i ljuset av ny praxis

Agenda

- 1 Rättsliga grunder

- 2 Ny praxis

- 3 Ansvarsförsäkringar

- 4 Praktiska tips och råd

Ansvar enligt 29 kap. ABL under 2000-talet

NJA 2000 s. 404
Swedwing

HovR över Skåne och Blekinge dom
2011-07-28 i mål T 2266-10 SafeNet

NJA 2013 s. 1250
Crisp

NJA 2009 s. 594
N.B.S. Snickereri

RH 2011:24
Punctator

Svea HovR dom 2014-
03-19 i mål 78-13
Vinsta Rostfria

HovR för Västra Sverige
dom 2013-08-15 i mål
T 4207-10 Prosolvia

Svea HovR dom
2012-02-07 i mål
T 10082-10 Brovalvet

NJA 2014 s. 877
Processor

NJA 2014 s. 272
BDO-målet

Svea HovR dom i mål
T 1845-12 2014-01-29
Countermine

Svea HovR dom
2012-02-08 i mål T 7687-
09 Manuskriptbolaget

Sthlm TR dom 2008-
11-07 i mål T 18024-04
Satsafe MLS

HovR för Västra Sverige
dom 2015-05-06 i mål
T 4746-13 Lysekilsbolaget

Stockholms TR dom
2017-12-14 i mål T 9311-11
HQ AB

Nacka TR dom 2018-
01-23 i mål T 4975-15
Selena

1

Rättsliga grunder

Ansvaret mot bolaget – det interna ansvaret

Styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ska ersätta skadan (29 kap. 1 § ABL)

Fyra grundläggande ansvarsförutsättningar:

1. **Skada** ska ha uppstått,
2. Skadan ska ha vållats inom skadevållarens **uppdrag** för bolaget,
3. Skadevållaren ska ha varit **vårdslös**, och
4. **Adekvat kausalitet** ska föreligga

Ansvar mot aktieägare och tredje man – det externa ansvaret

- Ansvarsgrunderna för externt ansvar är desamma som för internt ansvar + skadan ska vara orsakad av **överträdelse** av aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen
- Inte samma lojalitetsplikt som mot bolaget
- Ansvar för direkt och indirekt skada
- Aktieägare anses ha rätt till skadestånd för indirekt skada endast om denna skada riktar sig **specifikt mot aktieägaren själv**, t.ex. genom överträdelse av likhetsprincipen eller generalklausulen

Särskilt om culpabedömningen

- Jämför hur man agerade med hur man borde agerat
- Vid bedömning av oaktsamhet används **aktiebolagslagen**, **årsredovisningslagen** och **bolagsordningen** som måttstockar
- Lojalitetsplikt och vårdplikt som följer av den ställning man har i bolaget
- Även andra rättsliga föreskrifter kan vara relevanta, t.ex. bokföringslagen
- Instruktioner från överordnat organ
- I allmänhet anses **bristande kunskap och kvalifikationer** inte utgöra någon ursäkt i ansvarsbefriande verkan
- En arbetsfördelning mellan styrelseledamöter påverkar ansvaret enligt praxis → ledamöterna i utskotten bär ett **tyngre ansvar** för de frågor som utskotten behandlar
- Finns det en **business judgment rule** i Sverige (d.v.s. är "dåliga" beslut ansvarsgrundande)?

Subjektiva inslag i culpabedömningen

- Subjektiva moment kan generellt *höja* ansvaret men inte *sänka* det
- I allmänhet anses bristande kunskap och kvalifikationer inte utgöra någon ursäkt i ansvarsbefriande hänseende
 - Undantag: faktisk villfarelse
- En arbetsfördelning mellan styrelseledamöter påverkar ansvaret enligt praxis
- Följaktligen bedöms en styrelseledamot som fått ett specialansvar för ett visst område hårdare än övriga ledamöter för fel och brister inom aktuellt ansvarsområde
- Det ligger i linje med ovanstående resonemang att ledamöterna i utskotten bär ett tyngre ansvar för de frågor som utskotten behandlar och övriga styrelseledamöter motsatsvis ett lägre ansvar
- Störst ansvar bär ”financial expert” i revisionsutskottet

Ansvarsfrihet

- Utgör ett obligatoriskt ärende på årsstämman (7 kap. 11 § 1 st. 3 p. ABL)
- Ansvarsfrihet beviljas styrelseledamöterna och verkställande direktören **individuellt**
- Ansvarsfrihet gäller **endast i förhållande till bolaget**, inte gentemot tredje man

Verkan av beslut om ansvarsfrihet

- Om bolagsstämman beslutat att **bevilja** en person ansvarsfrihet (eller att inte föra en skadeståndstalan gentemot denne) får i princip ingen talan väckas mot personen i fråga om skadestånd till bolaget (29 kap. 7 § ABL)
- Om bolagsstämman beslutat att **inte bevilja** en person ansvarsfrihet (antingen genom ett majoritetsbeslut, eller genom att minst en tiondel av samtliga aktier har röstat emot förslaget) får talan väckas mot personen i fråga om skadestånd till bolaget inom ett år från det att årsredovisning och revisionsberättelse lagts fram (29 kap. 10 § ABL)
- Syftet kan även vara att "pricka" en person

Undantag från beviljad ansvarsfrihet

- Om skadeståndstalan grundas på brott (29 kap. 12 § ABL)
- Vissa begränsningar i händelse av bolagets konkurs (29 kap. 14 § ABL)
- Om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på (29 kap. 11 § ABL)

Jämkning och regress (29 kap. 5-6 §§ ABL)

- Skadeståndet kan jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till **handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt**
- Flera som ska ersätta samma skada, svarar solidariskt för skadeståndet
- **Regress**; Vad någon av dem har betalat i skadestånd får återkrävas av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna

Preskription (29 kap. 10-11 §§ ABL)

- **1 år:** Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller VD om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår (räknas från bolagsstämma)
- **5 år:** Talan för bolagets räkning enligt 29 kap. 1-3 §§ ABL som inte grundas på brott (räknas från räkenskapsårets utgång)
- Gentemot aktieägare och tredje man gäller allmän fordringspreskription
- Brottpreskription

2

Ny praxis

Stockholms TR dom i mål T 9311-11 HQ AB

- HQ AB var fram till år 2010 ett finansiellt holdingföretag och moderbolag till HQ Bank AB
- HQ Bank AB bedrev som en del av sin verksamhet egenhandel med bl.a. optioner (tradingverksamheten)
- I maj-juni 2010 avvecklades tradingportföljen med en förlust på ca 1,2 mdkr
- Den 28 augusti 2010 återkallade Finansinspektionen HQ Bank ABs tillstånd med hänvisning till brister i tradingverksamheten
- HQ AB väckte talan mot sin och HQ Bank ABs f.d. styrelse och revisor samt mot aktieägaren Investment AB Öresund om skadestånd samt återbäring av vissa vinstutdelningar från HQ AB
- Skadeståndsanspråket uppgick till 3,2 mdkr (ca 5 mdkr inkl. ränta vid domens meddelande)
- Skadeståndskravet gällde skador som följde av Finansinspektionens beslut att återkalla HQ Bank ABs tillstånd och två börsviten bolaget ådragit sig i juni 2010 och maj 2011
- Slutligen yrkade HQ AB på återbäring av olagliga vinstutdelningar och bristtäckningsansvar
- Enligt HQ AB hade skadan orsakats av att styrelseledamöterna, VD och revisorn agerat oaktsamt och på ett sätt som innebar att bristerna i HQ Bank AB kunde bestå

Stockholms TR dom i mål T 9111-11 HQ AB

Finansinspektionens återkallelsebeslut

- HQ Bank ABs företagsledning var oaktsamma i sitt handlande – man vidtog inte åtgärder trots HQ Bank ABs ansträngda kapital situation vilket utgjorde brott mot omsorgsplikten
- Det förelåg emellertid inte något orsakssamband (kausalitet) mellan det oaktsamma handlandet och Finansinspektionens beslut om återkallelse av banktillståndet

Återbäring och bristtäckningsansvar

- HQ AB:s ekonomiska situation var betryggande vid de angivna vinstutdelningarna, varför bolagets yrkande om återbäring och bristtäckningsansvar ogillades

Ansvar för börsviten

- HQ AB ålades att betala två börsviten: 2010 avseende försenad och bristfällig information, respektive 2011 avseende överträdelse av tillämpliga redovisningsstandarder
- Skadeståndsansvar till följd av det förstnämnda vitet avslogs pga. frånvaro av oaktsamt beteende
- Ansvar för det andra vitet utdömdes gentemot de styrelseledamöter som satt i båda bolagens styrelser, och mot styrelseordföranden i moderbolaget samt revisorn

HQ exkurs: Business Judgment Rule

TR:s dom s. 2542:

”Prövningen tar sikte på hur den enskilde styrelseledamoten har agerat i den situation som Banken befann sig i. En helhetsbedömning måste göras och agerandet prövas utifrån en förhållandevis generös och förstående syn på vad som borde ha gjorts eller inte. Frågan är vad som, utifrån de förutsättningar som styrelseledamöterna hade att utgå från vid fullgörande av uppdraget, kunde antas vara bäst för bolaget. Enligt tingsrätten bör en styrelseledamot, som informerar sig och gör en seriös utvärdering av situationen med utgångspunkt från – och lojalt med – bolagets intressen, typiskt sett inte åläggas ersättningskyldighet gentemot bolaget, förutsatt att ett agerande sker i enlighet med de ställningstaganden som en sådan utvärdering ger vid handen.”

Nacka TR dom i mål T 4975-15 Selena

- En majoritetsaktieägare i det First North-noterade oljebolaget Selena genomförde en "kupp" i det rörelsedrivande ryska dotterföretaget i december 2012
- Genom kuppen emitterades aktier och den svenska modern späddes ut till ca 10%
- Ett antal rättsliga förfaranden påbörjades i Ryssland för att återställa ägandet
- Efter att majoritetsaktieägaren bytt styrelse i moderbolaget återkallades bolagets talan i diverse instanser i Ryssland och emissionen vann därför laga kraft
- Så småningom förlikades majoritetsaktieägaren med andra större ägare i bolaget, varvid bolaget "fick tillbaka" vissa tillgångar och ett lån efterskönt
- Vid bolagsstämma i maj 2013 beslutades att ingå förlikningsavtal mellan bolaget och majoritetsaktieägaren varvid aktieägaren Jurij G. med >10% av aktierna röstade emot
- Vid stämman valdes även en ny styrelse som fick i uppdrag att genomföra förlikningen
- Stämmans beslut klandrades framgångsrikt i Stockholms TR 2015 och befanns vara ogiltigt bl.a. pga. 29 kap. 8 § ABL
- Jurij G. väckte sedan talan mot de nytillsatta styrelseledamöterna i bolaget om skadestånd pga. brott mot aktiebolagslagen
- Nacka TR fann att styrelseledamöterna inte hade varit vårdslösa och att skadan inte orsakats av deras handlingar (utan istället uppstått långt tidigare)

Ansvarsgenombrott

Svea HovR dom i mål T1337-17

- Karl D ansåg sig förfördelad i strid med generalklausulen i samband med att hans tidigare partners likviderade deras gemensamma bolag
- Han överlät sitt krav till ett särskilt bolag som drev målet ända upp till en förlust i HD, NJA 2013 s. 1250 (det s.k. Crisp-målet), varefter bolaget gick i konkurs
- De tidigare svarandeparterna stämde Karl D personligen på de rättegångskostnader som bolaget ådömts betala dem
- Med hänvisning till principerna om ansvarsgenombrott NJA 2014 s. 877 (det s.k. Processor-målet) dömde Svea Hovrätt Karl D att ersätta de tidigare svarandeparterna m h t “ett kvalificerat otillbörligt agerande från [Karl D:s] sida som syftade till att undkomma betalningsansvar för motpartens rättegångskostnader.”

3

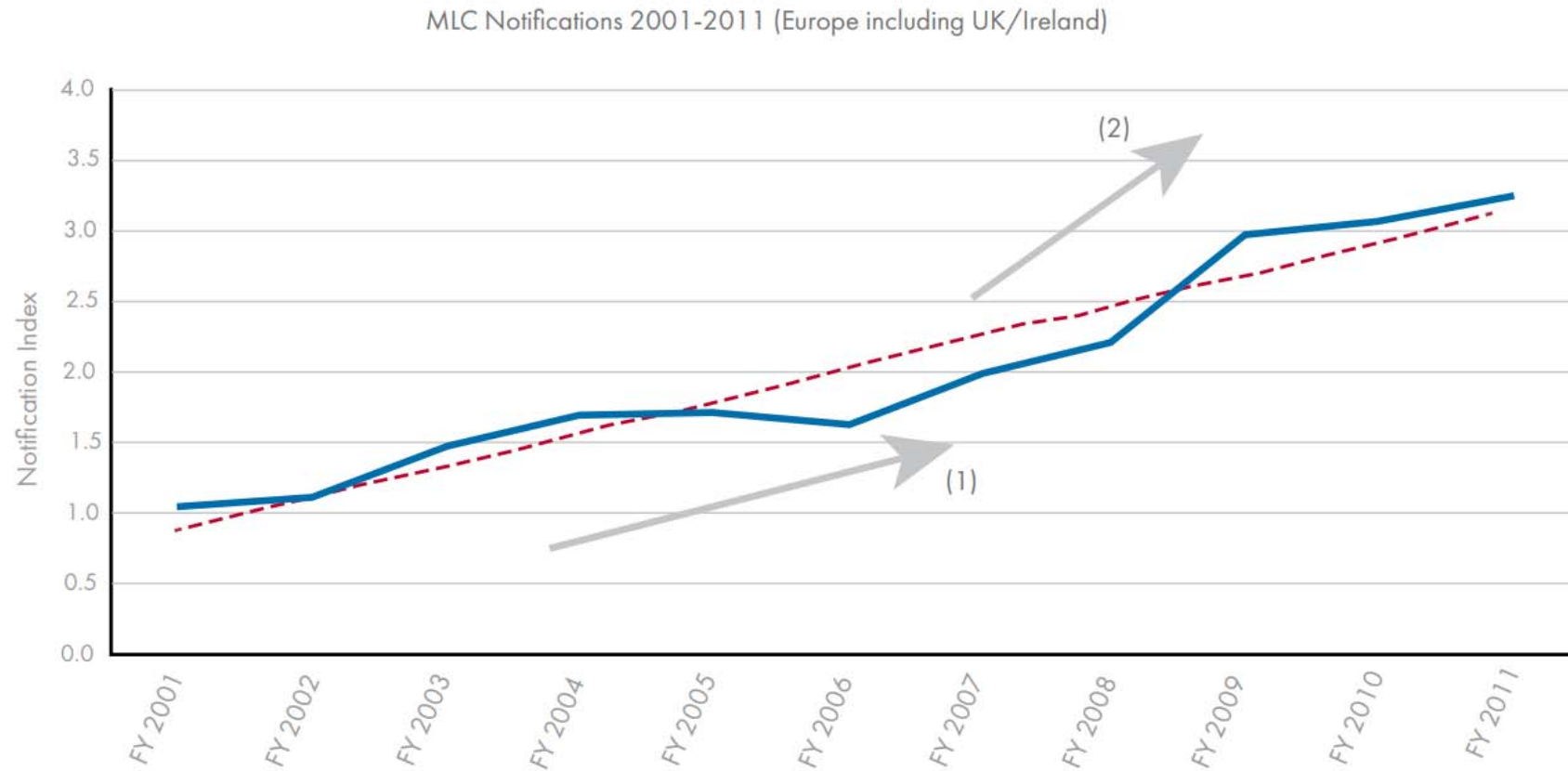
Ansvarsförsäkringar

Ansvarsförsäkringar

- Flera av de större bolagen och noterade bolagen i Sverige har en ansvarsförsäkring
- Skyddar typiskt sett styrelseledamöter, VD och andra ledande befattningshavare för det personliga betalningsansvar de kan få med anledning av sina befattningar i bolaget
- Syftar till att befria personerna från skadeståndsanspråk och juridiska kostnader (aktuellt även vid ogrundade anspråk) i samband med eventuell process
- Försäkringen fritar inte personer från ansvar, men täcker ekonomiska konsekvenser som kan uppkomma
- Ger trygghet till berörda personer och skapar förutsättningar att driva bolagets verksamhet som vanligt under processens gång

Ansvarsförsäkringar

Källa: AIG Financial Lines, *Claims Intelligence Report Part 1 – Directors and Officers*, May 2012

Ansvarsförsäkringar

- Kan ligga i aktieägarnas intresse då ett försäkringsbolag har bättre betalningsförmåga än en privatperson → finns en giltig försäkring kan den skadelidande vara säker på att motparten kan prestera
- ”Lika mycket som en ansvarsförsäkring är ett oundgängligt skydd, så är den också processdrivande” – Bergström, *Försäkringsskydd för VD, styrelse och rådgivare*, NFT 3/1996
- Global trend att processbenägenheten gentemot styrelse och VD ökat, vilket leder till att ansvarsförsäkringar blir svårare och dyrare att teckna

4

Praktiska tips och råd

Ansvaret 2018 – några praktiska tips och råd

- Läs och förstå affärsplanen
- Skriv utförliga protokoll med beslutsunderlag som bilagor
- Dokumentera beslut, överväganden m.m.
- Ställ frågor, ifrågasätt, pröva antaganden (och dokumentera att ni gjort det)
- Vid komplexa beslut, var inte främmande för att anlita externa rådgivare och dokumentera att så skett tillsammans med vilka råd som lämnats
- Var inte rädda för att anteckna avvikande meningar i protokollet
- Var observant på det egna kapitalet och upprätta kontrollbalansräkning hellre en gång för mycket än en gång för litet
- Se upp för det strikta företrädaransvaret
- För extra säkerhet, tillse att ansvarsförsäkring tecknas

Är advisory boards lösningen?

- Skatterättsliga begränsningar av möjligheten att fakturera styrelsearvoden har satt fokus på advisory boards
- Traditionellt fokus: “diskussionsklubb” / kloka gummor och gubbar – parallellt med en fungerande styrelse
- Nytt fokus: ersätter styrelsen?
- Ansvarsfrågor
 - Den traditionella synen: inget ansvar ö h t
 - Rådgivaransvar? Inomobligatoriskt - betydligt strängare än enl. ABL!
 - Shadow directoransvar enligt NJA 1997 s. 418: “[Det] synes klart att den som framstår som den i själva verket bestämmande i bolaget utan att formellt ingå i ett sådant bolagsorgan som avses i [29] kap 1-3 §§ bör jämföras med en person med organställning.”?
 - Målvaktsbestämmelserna i ABL?

Frågor?

Baker McKenzie.

Carl Svernlöv
Partner
Stockholm | Sweden
T: +46 8 566 177 07
M: +46 70 867 67 07
carl.svernlöv@bakermckenzie.com

Anna Orlander
Partner
Stockholm | Sweden
T: +46 8 566 177 19
M: +46 70 710 42 35
anna.orlander@bakermckenzie.com

Erik Holmgren
Associate
Stockholm | Sweden
T: +46 8 566 177 12
M: +46 73 639 77 96
erik.holmgren@bakermckenzie.com

www.bakermckenzie.com

Baker & McKenzie Advokatbyrå KB is a member firm of Baker & McKenzie International, a Swiss Verein with member law firms around the world. In accordance with the common terminology used in professional service organisations, reference to a "partner" means a person who is a partner, or equivalent, in such a law firm. Similarly, reference to an "office" means an office of any such law firm. This may qualify as "Attorney Advertising" requiring notice in some jurisdictions. Prior results do not guarantee a similar outcome.

© 2018 Baker & McKenzie Advokatbyrå KB

